

Pàtria o mort

JORDI
GALVES

@jordigalves

Els defensors de Barcelona i de Cardona van aixecar la bandera negra durant els darrers i desesperats dies anteriors a la derrota militar que acabà amb la Corona d'Aragó el 1714. Una bandera negra, pensada per intimidar l'enemic, amb un lema sense ambigüitats: “Viurem lliures o morirem”. Per si no havia quedat clar, algunes d'aquestes banderes negres portaven afegides una calavera i dues túbies, com la bandera dels pirates, famosa gràcies al cinema de Hollywood. Una bandera negra, de fet, és un senyal que emet el missatge exactament contrari a una bandera blanca o bandera de les negociacions, parlaments i rendicions. Si s'hissa una bandera negra, vol dir que els enemics no s'avenen a raons, que no hi ha diàleg possible. Si la bandera l'aixeca el bàndol més poderós —uns pirates enfront d'un buc mercant, per exemple—, vol dir que és inútil que es defensin, perquè no pensen fer presoners, només accepten una rendició incondicional. D'aquesta manera, alguns pirates del Carib, amb una sagnant reputació obtenien la rendició immediata dels vaixells que volien saquejar només enarborant la bandera negra de la calavera i les túbies. La guerra psicològica consisteix en això.

No és el mateix, però, quan aixeca la bandera negra el bàndol més feble, el que hauria de buscar, per lògica un acord o una sortida negociada. Si un enemic assetjat i amb inferioritat militar aixeca l'emblema negre de la mort es-

tà indicant que lluitaran fins a la mort, fins al darrer home armat i que prefereixen la immolació o el suïcidi col·lectiu a la rendició. Que, per més que la victòria de l'enemic estigui assegurada, pensen vendre-la el més cara possible. No cal dir que, quan les tropes francoespanyoles que assetjaven Barcelona el 1714 van veure enarborar banderes negres amb aquesta llegenda de “Viurem lliures o morirem”, va ser rebuda amb molta preocupació. A la història dels Països Catalans hi ha hagut molt de pactisme i de capacitat negociadora, com va afirmar Jaume Vicens-Vives, però també és veritat que s'han hissats no poques banderes negres. Sembla que la primera bandera negra catalana de la qual tenim notícia apareix a la *Crònica* de Ramon Muntaner, concretament al capítol LVII, quan els almogàvers l'alcen per advertir els enemics que lluitaran sense fi en la defensa de Gal·lípoli, l'assetjada ciu-

tat que governen. I, fins i tot, tenim un altre exemple molt important vinculat a la Guerra dels Segadors. En aquella època, naturalment encara no s'utilitzava la senyera o bandera de les quatre barres com a emblema de la nació catalana i és per aquest motiu que —com recorda la lletra de l'himne d'*Els segadors* (l'antiga no l'actual)— els pagesos aixecats en armes proclamen:

“—Ont és vostre capità?,
aont és vostra bandera?
Varen treure'l bon Jesús,
tot cobert ab un vel negre.
—Aquí és nostre capità,
aquesta és la nostra bandera.
A les armes, catalans,
qu'ens han declarat la guerra!”

La imatge del Sant Crist, envoltat d'un vel negre, en ell mateix, també és la bandera negra de la intransigència dels homes armats encara que sigui, en aquest cas, amb simples falçs de la sega.

Durant la Guerra de Successió trobem altres banderes negres. L'any 1705, al castell de Montjuïc es va utilitzar la llegenda de “Mort o els nostres privilegis conservats” en referència a les lleis catalanes conegudes com a *privilegis i furs*. La ciutat de Barcelona decideix lluitar a ultrança —a mort— l'any 1714. És quan els consellers de la ciutat canvien la gramalla porpra, emblema de la seva autoritat, per gramalles negres. L'endemà, va ser alçada la bandera gran o penó de Santa Eulàlia per convocar la guerra, envoltada de consellers que duen gramalles negres. Quan cau la ciutat, les banderes negres o els senzills mocadors negres són utilitzats per la resistència a l'invasor com a emblema, com a motiu per tornar a organitzar el país en contra de l'enemic. Infatigablement. Però no sempre han tingut el mateix sentit polític. El general carlí Ramon Cabrera i Griñó, *lo Tigre del Maestrat*, fill de Tortosa, va utilitzar la bandera negra per mostrar intransigència política i fermesa de les seves conviccions. I amb l'aparició de l'independentisme, a finals del segle XIX, nasqué una organització terrorista anomenada “la Santa Germandat Catalana Bandera Negra”, suborganització d'Estat Català que lluità contra la dictadura de Primo de Rivera i que van estar a prop d'assassinar Alfons XIII al complot del Garraf.